

มาตรฐานคุณวุฒิความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม (มคว.2)

สาขาตจวิทยา

1. ชื่อหลักสูตร

- (ภาษาไทย) หลักสูตรฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านเพื่อวุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาตจวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- (ภาษาอังกฤษ) Residency Training in Dermatology, Department of Dermatology, Faculty of Medicine Siriraj Hospital

2. ชื่อวุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

ชื่อเต็ม

- (ภาษาไทย) วุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาตจวิทยา
- (ภาษาอังกฤษ) Diploma of the Thai Board of Dermatology

ชื่อย่อ

- (ภาษาไทย) วว. ตจวิทยา
- (ภาษาอังกฤษ) Diploma, Thai Board of Dermatology

คำแสดงวุฒิการฝึกอบรมท้ายชื่อ

- (ภาษาไทย) วว. ตจวิทยา
- (ภาษาอังกฤษ) Diplomate, Thai Board of Dermatology (Dip., Thai Board of Dermatology)

3. สถาบันที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลการฝึกอบรมและที่เกี่ยวข้อง

ภาควิชาตจวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

4. พันธกิจของแผนงานฝึกอบรม/หลักสูตร

โรคผิวหนังเป็นโรคที่พบได้บ่อยในเวชปฏิบัติทั่วไป และมีความเกี่ยวเนื่องกับโรคตามระบบทางอายุรศาสตร์ ตจแพทย์จึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถครอบคลุมการวินิจฉัย และสามารถให้การดูแลรักษา รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยผิวหนังได้อย่างถูกต้องครบถ้วนคำนึงถึงความต้องการด้านสุขภาพของชุมชน สังคม ระบบบริการสุขภาพ และมีมุมมองอื่นๆ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐาน คุณวุฒิความรู้ ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาตจวิทยา ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย ฉบับปี พ.ศ.2566 อย่างไรก็ตาม จากกระแสความนิยมของสังคมปัจจุบันที่มีต่อการทำศัลยกรรมความงาม รวมถึงหัตถกรรมการเสริมความงามชะลอวัยทางผิวหนังต่างๆ ภาควิชาฯ จึงเล็งเห็นความสำคัญว่า นอกจากความรู้ความชำนาญในเวชปฏิบัติข้างต้น ตจแพทย์จำเป็นจะต้องเป็นผู้มีเจตคติ คุณธรรมจริยธรรมที่ดี และมีความเอื้ออาทรใส่ใจในความปลอดภัยในการดูแลรักษา รวมถึงส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วย โดยยึดถือผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานของการดูแลแบบองค์รวมด้วย

สาขาทจวิทยา เป็นสาขาวิชาที่มีความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างรวดเร็ว มีงานวิจัยใหม่ๆ ออกมาอย่างสม่ำเสมอ ตจแพทย์จึงต้องมีเจตนาธรรมณ์ในการติดตามความรู้ และวิทยาการให้ทันสมัย สามารถวิเคราะห์ข้อมูลนำมาปรับใช้กับบริบทของตนได้ และสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองอย่างเต็มตัวโดยไม่ต้องมีการกำกับดูแล หรือมีความสามารถในการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้วยตัวเอง มีเจตนาธรรมณ์ และเตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึง ความสามารถด้านการงานวิจัยด้วยตนเอง และเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านผิวหนังในระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่มีทักษะด้านการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ สามารถทำงานเป็นทีม/สหวิชาชีพ มีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อเพื่อนร่วมงานทั้งในวิชาชีพของตนเอง และวิชาชีพอื่นๆ รวมทั้งผู้ป่วย และญาติ มีความเป็นมืออาชีพ และมีความสามารถในการบริหารจัดการบนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในระบบสุขภาพด้วย

จะเห็นได้ว่า การเรียนในภาคทฤษฎีอย่างเดียวไม่สามารถทำให้บรรลุพันธกิจได้ แพทย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรบต้องนำความรู้ ทักษะต่างๆ มาบูรณาการกับการฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วยจนชำนาญ โดยภาควิชาฯ ใช้หลักการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรบเป็นศูนย์กลาง เพื่อกระตุ้นเตรียมความพร้อม และสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรบได้แสดงความสามารถขอต่อกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง มีความเอื้ออาทรและใส่ใจในความปลอดภัยเพื่อการแก้ไขปัญหาและการส่งเสริมสุขภาพ โดยยึดถือผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานของการดูแลแบบองค์รวม ภายใต้การกำกับดูแล การประเมิน และการให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างเป็นระบบ หลักสูตรฉบับนี้ จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อให้การฝึกอบรบแพทย์ประจำบ้านตจวิทยาบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5. ผลสัมฤทธิ์ของแผนงานฝึกอบรม/หลักสูตร

แผนฝึกอบรม/หลักสูตรต้องกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ (intended learning outcomes/milestones) ที่ชัดเจน ครอบคลุมประเด็นทั้ง 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

5.1 การดูแลรักษาผู้ป่วย (Patient Care)

- 5.1.1 สามารถซักประวัติ ตรวจร่างกาย ได้ครบถ้วนและถูกต้อง มีทักษะในการแปลผลทางห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับทางผิวหนัง
- 5.1.2 สามารถให้การวินิจฉัย การวางแผนการรักษาโดยใช้ยา (medical) หรือหัตถการ (procedures) และให้ความรู้แก่ผู้มีปัญหาผิวหนัง
- 5.1.3 สามารถบันทึกเวชระเบียนได้อย่างสมบูรณ์และสม่ำเสมอ
- 5.1.4 สามารถให้ความรู้เพื่อเพิ่มความสามารถในการป้องกันโรคและสร้างเสริมสุขภาพทางผิวหนัง

5.2 ความรู้ความเชี่ยวชาญ และความสามารถในการนำไปใช้แก้ปัญหาของผู้ป่วย (Medical knowledge and Skills)

- 5.2.1 มีความรู้พื้นฐานวิทยาศาสตร์การแพทย์ (basic sciences) ทางผิวหนัง และสามารถประยุกต์ใช้ในการบริบาลผู้ป่วย
- 5.2.2 มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ และเชี่ยวชาญในสาขาตจวิทยา
- 5.2.3 มีทักษะในการทำหัตถการทางตจวิทยาเพื่อวินิจฉัยและรักษาอย่างเหมาะสม
- 5.2.4 สามารถวิพากษ์บทความและงานวิจัยทางการแพทย์และสาธารณสุขได้

5.3 ทักษะปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสาร (Interpersonal and Communication Skills)

- 5.3.1 มีทักษะการนำเสนอข้อมูลผู้ป่วย และอภิปรายปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.3.2 สามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะให้แก่แพทย์ นักศึกษาแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์
- 5.3.3 มีทักษะการสื่อสารให้ข้อมูลแก่ญาติและผู้ป่วย ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพโดยมีเมตตา เคารพ การตัดสินใจและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

5.4 การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และการพัฒนาตนเอง (Practice-based Learning and improvement)

- 5.4.1 สามารถเรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์ได้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติ
- 5.4.2 ปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพและเป็นทีม
- 5.4.3 สามารถใช้ยาและทรัพยากรอย่างสมเหตุผล
- 5.4.4 ดำเนินการวิจัยทางการแพทย์และสาธารณสุขได้

5.5 การปฏิบัติงานตามหลักวิชาชีพนิยม (Professionalism)

- 5.5.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติอันดีต่อผู้ป่วย ญาติ ผู้ร่วมงาน เพื่อนร่วมวิชาชีพและชุมชน
- 5.5.2 เคารพในสิทธิผู้ป่วย
- 5.5.3 คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม
- 5.5.4 มีความสนใจใฝ่รู้และสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต และการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง
- 5.5.5 มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

5.6 การทำเวชปฏิบัติให้สอดคล้องกับระบบสุขภาพ (System-based Practice)

- 5.6.1 มีความรู้เกี่ยวกับระบบสุขภาพและระบบยาของประเทศ
- 5.6.2 มีความรู้และมีส่วนร่วมในพัฒนาคุณภาพการดูแลรักษาผู้ป่วย
- 5.6.3 สามารถใช้ทรัพยากรสุขภาพอย่างเหมาะสมและสามารถปรับเปลี่ยนการดูแลรักษาผู้ป่วยให้เข้ากับบริบทของการบริการสาธารณสุขได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ

6. แผนงานฝึกอบรม

6.1. วิธีการให้การฝึกอบรม

ได้มีการจัดการฝึกอบรมหลักที่จัดให้แก่แพทย์ประจำบ้านเพื่อให้ได้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมที่พึงประสงค์ทั้ง 6 ด้าน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (curricular mapping) เน้นการฝึกอบรมโดยใช้การปฏิบัติเป็นฐาน (practice-based training) มีส่วนร่วมในการบริหารและรับผิดชอบผู้ป่วย คำนึงถึงศักยภาพและการเรียนรู้ของแพทย์ประจำบ้าน (trainee-centered) มีการบูรณาการภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ บูรณาการการฝึกอบรมกับงานบริหารผู้ป่วยอย่างเหมาะสม โดยให้ระบุวิธีการฝึกอบรม กิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้แต่ละ competency และเป้าประสงค์หลักในแต่ละช่วงหรือแต่ละขั้นขีดความสามารถ (milestone) ของการฝึกอบรม มีการติดตามตรวจสอบ กำกับดูแล (supervision) และให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) อย่างสม่ำเสมอ ดังนี้

6.1.1 สมรรถนะการดูแลรักษาผู้ป่วย (Patient Care)

- ภาควิชาฯ จัดให้มีวิชาเลือกได้ไม่เกิน 12 สัปดาห์ตลอดหลักสูตร โดยให้เลือกไปปฏิบัติงานในสถาบันทั้งในและนอกประเทศตามที่ภาควิชาฯ ฝึกอบรมเห็นสมควรและคณะกรรมการฝึกอบรม (อฝส.) ตจวิทยาให้การรับรอง

**** ถ้าจัดการอบรมภาคบังคับไม่ได้ให้จัดเพิ่มเติมไม่นับเวลาเลือกเสรีโดยแจ้งที่ อฝส.ตจวิทยา ก่อน

- จัดให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ entrustable professional activities (EPA)ตามที่กำหนดใน (ตามภาคผนวก 1)

การดูแลรักษาผู้ป่วยนอก

- แพทย์ประจำบ้านชั้นที่ 1 ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลในภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- แพทย์ประจำบ้านชั้นที่ 2-4 ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยนอกทางตจวิทยาอย่างน้อยรวม 750 ชั่วโมงต่อการฝึกอบรมตลอดหลักสูตรโดย

- แพทย์ประจำบ้านชั้นที่ 2-3 ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยนอกอย่างน้อย 300 ชั่วโมงต่อปี
- แพทย์ประจำบ้านชั้นที่ 4 ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยนอกอย่างน้อย 150 ชั่วโมงต่อปี
- จัดการเรียนการสอนเฉพาะทางโรคต่างๆ (ตามภาคผนวก 2)
- แพทย์ประจำบ้านทุกชั้นบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนผู้ป่วยนอก ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

การดูแลรักษา / รับปรึกษาผู้ป่วยใน

- แพทย์ประจำบ้านชั้นที่ 1 ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลในภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- แพทย์ประจำบ้านชั้นที่ 2-4 ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยในทางตจวิทยา

6.1.2 ความรู้ความเชี่ยวชาญ และความสามารถในการนำไปใช้แก้ปัญหาของผู้ป่วย (Medical knowledge and Skills)

- แพทย์ประจำบ้านชั้นปีที่ 1 เรียนรู้วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานประยุกต์ (correlated basic medical science)
- แพทย์ประจำบ้านชั้นที่ 2-4 เรียนและปฏิบัติงานในสาขาวิชาเฉพาะทางต่างๆ (ตามภาคผนวก 2)
- แพทย์ประจำบ้านทุกชั้นเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ (ตามภาคผนวก 2)
- แพทย์ประจำบ้านทุกชั้น ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหัตถการ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจพิเศษต่างๆ ที่ใช้ในตจวิทยา

6.1.3 ทักษะปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสาร (Interpersonal and Communication Skills) โดยแพทย์ประจำบ้านทุกชั้น

- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร
- สามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ผู้ป่วยและญาติ
- ต้องมีทักษะปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดีกับผู้ร่วมงาน รวมถึงแพทย์ต่างแผนกที่มาปรึกษาเคส
- สามารถปฏิบัติงานสอนนักศึกษาแพทย์ และแพทย์ประจำบ้านรุ่นน้องได้
- สามารถนำเสนอข้อมูลผู้ป่วยและอภิปรายปัญหาในกิจกรรมวิชาการ เช่น grand round, clinicopathological conference เป็นต้น

6.1.4 การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Practice-based Learning)

- แพทย์ประจำบ้านทุกชั้นมีประสบการณ์การเรียนรู้ในการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมสหวิชาชีพ
- แพทย์ประจำบ้านทุกชั้นปฏิบัติงานสอนนักศึกษาแพทย์ และ แพทย์ประจำบ้านรุ่นน้อง
- แพทย์ประจำบ้านทุกชั้น ต้องทำงานวิจัยและมีทักษะในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น การเขียนขอทุนงานวิจัย การทำงานวิจัยโดยเป็นผู้วิจัยหลัก (มีส่วนร่วมในงานวิจัยมากที่สุด) และมีความรู้ของการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น SPSS, Excel
- แพทย์ประจำบ้านทุกชั้นบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์
- แพทย์ประจำบ้านชั้นที่ 2-4 ให้การประเมินและวางแผนการรักษาแก่ผู้ป่วยต่างแผนกได้ทั้งผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน
- แพทย์ประจำบ้านชั้นที่ 2-4 รักษาผู้ป่วยบนหลักการของการใช้ยาและทรัพยากรอย่างสมเหตุสมผล

6.1.5 ความเป็นมืออาชีพ (Professionalism) โดยแพทย์ประจำบ้านทุกชั้น

- ต้องเข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้ทางด้านบูรณาการทางการแพทย์
- ต้องพัฒนาให้มีเจตคติที่ดีระหว่างการทำงานดูแลผู้ป่วยรวมถึงจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องจริยธรรมทางการแพทย์
- ต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

6.1.6 การปฏิบัติงานให้เข้ากับระบบ (System-based Practice) โดยแพทย์ประจำบ้านทุกชั้น

- ต้องมีประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับระบบคุณภาพของโรงพยาบาล ระบบความปลอดภัยของผู้ป่วย รวมทั้งสิทธิผู้ป่วย
- ต้องมีประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดูแลรักษา หลักการบริหารจัดการ ระบบสุขภาพและระบบยาของประเทศ

6.2 แผนงานฝึกอบรมได้ระบุมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่สะท้อนคุณสมบัติและขีดความสามารถของแพทย์เฉพาะทางสาขานั้นทั้ง 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย

1. กิจกรรมวิชาชีพที่เชื่อถือไว้ใจได้ (Entrustable Professional Activities: EPA) ของแพทย์เฉพาะทางสาขาทจวิทยา ตามที่กำหนดใน (ตามภาคผนวก 1)
2. ขีดความสามารถ (Level of entrustment) โดยจำแนกผลการเรียนรู้และขีดความสามารถในกิจกรรมวิชาชีพที่เชื่อถือไว้ใจได้ (Entrustable Professional Activities: EPA) แต่ละอย่างเป็น 5 ชั้น ตามที่กำหนดใน (ตามภาคผนวก 1)

6.3 เนื้อหาของการฝึกอบรม (ตามภาคผนวก 3)

เนื้อหาการฝึกอบรมต้องครอบคลุมประเด็นหรือหัวข้อต่อไปนี้

- 6.3.1. ความรู้พื้นฐานของตจวิทยา และระบบที่เกี่ยวข้อง การบริหารโรคหรือภาวะของผู้ป่วย การป้องกันโรครสร้างเสริมสุขภาพ และฟื้นฟูสภาพ และมีความรู้ทางเวชพันธุศาสตร์
- 6.3.2. หัตถการและการแปลผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อวินิจฉัยโรคตจวิทยา และหัตถการทางคลินิกด้านการรักษา
- 6.3.3 การตัดสินใจทางคลินิก
- 6.3.4. การใช้ยาอย่างสมเหตุผล
- 6.3.5. ทักษะการสื่อสาร
- 6.3.6. จริยธรรมทางการแพทย์
- 6.3.7. การสาธารณสุข และระบบบริการสุขภาพ
- 6.3.8. กฎหมายการแพทย์
- 6.3.9. หลักการบริหารจัดการ
- 6.3.10. ความปลอดภัยและสิทธิของผู้ป่วย
- 6.3.11. การดูแลสุขภาพทั้งกายและใจของตนเอง
- 6.3.12. การแพทย์ทางเลือกที่เกี่ยวข้อง
- 6.3.13. ระเบียบวิจัยทางการแพทย์และเวชศาสตร์ระดับตจวิทยาทางคลินิก
- 6.3.14. เวชศาสตร์อิงหลักฐานเชิงประจักษ์
- 6.3.15. พฤติกรรมและสังคมศาสตร์ในบริบทของสาขาวิชา
- 6.3.16. ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโลก (เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรคสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และอุบัติภัย เป็นต้น)

6.4 การทำงานวิจัย

แพทย์ประจำบ้านต้องทำงานวิจัย ได้แก่ งานวิจัยแบบ retrospective, prospective หรือ cross sectional อย่างน้อย 1 เรื่อง หรือทำ systematic review หรือ meta-analysis 1 เรื่อง ในระหว่างการฝึกอบรม 4 ปี โดยเป็นผู้วิจัยหลักหรือผู้สนับสนุนหลัก หรือ มีเอกสารแนบว่ามีการทำงานอย่างน้อยร้อยละ 50 งานวิจัยดังกล่าวต้องประกอบด้วยหัวข้อหลักดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีการวิจัย
3. ผลการวิจัย
4. การวิจารณ์ผลการวิจัย
5. บทคัดย่อ